3473 1 5 Bn 24

KWESTJONARJUSZ
b. jeńca-internowanego-więźnia-"zesłańca" zesłańca w ZSSR

1. DANE OSOBISTE /Imię, nazwisko, stopień, wiek, zawód i stan cywilny/

Czesław Łozowski, szer. rez., lat 45, funkcjonarjusz P.P. (przodownik), wdowiec,

[redacted]

W.O. 5473

5473

2. DATA I OKOLICZNOŚCI ZAARESZTOWANIA:

25.IX.39 r. w Chmielowie woj. Tarnopol jako funkcjonarjusz policji państw. ewakuowany z województwa kieleckiego, aresztowany przez milicję i przekazany sowieckim władzom wojsk., przez które zostałem zwolniony do 30.IX.39 r., powtórnie aresztowany w drodze od Krakowa do Hrubieszowa w dn. 2.X.39 r. pod zarzutem należenia do polskich oddziałów dywersyjnych i przekazany władzom N.K.W.D.

3. NAZWA OBOZU /więzienia-miejsca przymusowych robót/

Więzienie w Równym od 8.X.39 r. do 26.I.40 r., więzienie w Dubnie od 27.I.40 r. do 25.III.40 r., więzienie w Kijowie od 30.III.40 r. do 12.IX.40 r., obóz karny w Starobielsku od 18.IX.40 r. do 25.I.41 r. i od 9.II.41 r. do 10.IX.41 r. w Iwdelskich Łagrach na górnym Uralu jako skazaniec na 8 lat przymusowej pracy.

4. OPIS OBOZU WIĘZIENIA i t. p. /Teren, budynki, warunki mieszkaniowe, higiena/

W więzieniach nieprzystosowanych do obsady nadmiernej ilości więźniów po [illegible] w jednej celi nieraz do 100 osób, spanie na podłodze, a w niektórych celach na ziemiankach wypełnionych startą na proch słomą, brak powietrza, smród, masa pluskiew i wszy. W obozie w Starobielsku w budynku b. cerkwi prawosławnej, spanie na [illegible] i pryczach, w jednej celi około 500 ludzi, następnie w drewnianych barakach w tych samych warunkach po przeszło 200 ludzi w jednym, smród, ustępy (parasze) w tych samych budynkach. W Łagrach na Uralu w barakach z drzewa [illegible] wspólnie, ogrodzonych podwójnym wysokim płotem z drutu kolczastego strzeżonych dzień i noc przez wartowników uzbrojonych. W barakach było przepełnienie po 100 ludzi w jednej sali, zimno, smród, brudno, całe roje pluskiew, zawszenie ogromne. Tak w więzieniach jak i Łagrach warunki straszne, wprost niedające się opisać.

5. SKŁAD JEŃCÓW, WIĘŹNIÓW, ZESŁAŃCÓW /Narodowość, kategoria przestępstw, poziom umysłowy i moralny, wzajemne stosunki etc/

W więzieniach i Łagrach przeważnie polacy. W więzieniach w Równym i Dubnie więziono przeważnie policję, następnie sędziowie, prokuratorzy, oficerowie z wojska i K.O.P. i ziemianie, adwokaci, leśniczowie i inni, narodowości polskiej, oraz paru żydów oskarżonych jako konfidentów policji. Wzajemne stosunki dość poprawne, zachodziły jedynie sporadyczne wypadki sprzeczek i kłótni na tle ciasnoty w celi. W więzieniu w Kijowie oprócz tej samej kategorii więźniów co w Równym i Dubnie znajdowali się obywatele sowieccy, przeważnie żydzi oskarżeni o spekulację. Wzajemne stosunki nieco gorsze gdyż do cel wsadzano także do nas już i ukraińców, a także żydów, którzy w Polsce byli sądzeni (karani) za przestępstwa polityczne. W obozie Starobielsku znajdowało się około 70% obywateli polskich różnych zawodów i pozostali to obywatele sowieccy, [illegible] wśród których przeważali [illegible] z Rusi Zakarpackiej.

W Łagrach na Uralu byli nie tylko polacy, żydzi i ukraińcy, ale wszystkie plemiona zamieszkujące Z.S.S.R. Wzajemne stosunki nie zawsze dobre, dochodziło często do kłótni a nawet bójek wywoływanych przez [illegible] przestępców [illegible] z polakami, którzy [illegible]

6. ŻYCIE W OBOZIE. PRZEBIEG PRZESIEDLEŃCZEGO DNIA. POSIŁKI. PRACY NORMY. WYNAGRODZENIE. ŻYWIENIE. ODZIEŻ. ŻOŁNIERZE RADZIECCY I KULTURALNE

W wyżywieniu w Rosnicy, Dubrowie, Kirsanowie dzienna porcja na pobudkę godz. 6 ½ natomiast kawy ½ szklanki o godz. 11 ½ na śniadanie 600 gr. chleba na dzień i kubek niesłodzonej kawy lub herbaty. O godz. 13 ½ obiad składający się z kaszy / zupa gotowana na wodzie bardzo rzadkiej, tylko kaszy na gęsto, czasu trochę kapusty rozgotowanej z rybami. Na kolację jakaś zupa nieokreślonej nazwy z mąki do pracy z więźniów nie tylko że nie brali nic nas ale byliśmy pozbawieni [illegible] Warunki pracy w łagrach nie do [illegible] że wyjazd [illegible] na pracę [illegible] 10 km. [illegible] 20 km. 42 km. obowiązkowy [illegible] 800 do kopania [illegible] [illegible]

7. STOSUNEK WŁADZ RUSKICH DO POLAKÓW / [illegible] Komunii, [illegible] informacje o Polsce [illegible]

W.K.W.D. do Polaków odnosiło się bardzo wrogo. Hale [illegible] po [illegible] pracy po parę godzin na noc a także zabierano do badania w czasie gdy nadchodziła pora obiadowa by w ten sposób pozbawić więźnia obiadu, gdyż badanie takie trwało nieraz do wieczora, a następnie od godz. 22 do godz. 4 a nieraz całą noc. W czasie badania groziło natychmiastowym rozstrzelaniem z rewolweru stawiano człowieka twarzą do ściany, a tą porą trzymano po 2 - 3 godziny. O Polsce mówili, że wielki jest [illegible] nie będzie, że my więźniowie [illegible] nie wrócimy więcej do swoich rodzin, że musimy umrzeć [illegible] za to, że służyliśmy Polsce kapitalistycznej, że walczyliśmy z sowietami w roku 1918 - 1920, a w Polsce uważaliśmy nich za rewolucjonistów. Powszechnie sowiecy [illegible] nas w ogólny sposób, wyśmiewali nasze religię, nasze obchodzenie świąt, [illegible] a w łagrach bili kolbami, kopano nogami, wrzucano [illegible] za nogi, budzono [illegible] z rozpoczęciem z baraku do roboty [illegible] nawet [illegible] strzelali [illegible]

8. POMOC LEKARSKA. SZPITALE. ŚMIERTELNOŚĆ. [illegible]

Pomoc lekarska była [illegible] ograniczona [illegible] w łagrach, gdzie najczęściej chorych ludzi nie zwalniano do pracy. Bez [illegible] odstawiano do szpitali o ile [illegible] nie [illegible] od władzy, jak również nawet [illegible] nie pomagano. Natomiast [illegible] do chorych o nastawieniu [illegible]

Kwatermistrz [illegible] zmarł w szpitalu więziennym w Kojsie Łotewski Wetman [illegible] post pol. [illegible] na zapalenie płuc, [illegible] w Starobielsku [illegible] na gruźlicę [illegible] Polff z Rosnicy [illegible] Jeden [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

9. CZY I JAK UTRZYMYWAŁA ŁĄCZNOŚĆ Z KRAJEM I RODZINĄ

Nie miałem żadnej

Inne starania tylko z mojej [illegible] do Polski otrzymywali [illegible] z zachodu listy od rodzin do [illegible] wyjechali [illegible] niemiecko-sowiecki.

10. KIEDY ZOSTAŁ ZWOLNIONY I JAKIMI DROGAMI DOSTAŁ SIĘ DO ARMII.

Dnia 10.V.1941 [illegible] ustnie [illegible] w łagrze [illegible] Jeden [illegible] Dnia 16.V.41 [illegible] do Łukowa, gdzie [illegible] Wojennomanie [illegible] dowiedziałem się o organizacji [illegible] Armii [illegible] Buzułuku [illegible] gdzie [illegible] otrzymałem [illegible] do [illegible]

Dnia [illegible] przyjechałem [illegible] zgłosiłem się do Komendy i zostałem przyjęty do Wydz. Politycznego z przydziałem do 6 p.p. 1 Dyw. [illegible]

Grudzień Tokarnia [illegible]